

SV. VOJTĚCHA

legenda o sv.

GORGONIOVI

a kázání o sv.

ALEXEJOVI

DOMINIKÁNI
BOHOVĚDNÉHO
UČILIŠTĚ V OLOMOUCI

Slovenská ul. 14

vydávají

NA HLUBINU

revue pro duchovní život a
náboženské otázky. Ročně 10
čísel po 72 str. Předplatné 26
Kč studenti 15 Kč. Máme na
skladě ročník 1. – 9.

VÍTĚZOVÉ

Sbírka životů svatých a slu-
žebníků Božích. Ročně 10
životopisů za 28 Kč.

Dosud vyšly tyto životopisy,
jež možno také obdržeti
jednotlivě za 3 Kč,

Kontardo Ferrini,
Bl. Jan Sarkandr,
Sv. Karel Boromejský.
Bl. Zdislava,
Bratři Ratisbonnové,
Sv. Dominik,
Sv. Hildegarda,
Sv. Jeronym,
Marie Kosatíková,
Sestra Alžběta,
Biskup Ondřej Pražský,
Vico Necchi,
Sv. Vojtěch,
Marie Šchererová,
P. Odilo Pospíšil,
Sv. Bernard,
Světla Florencie,
Sv. Vincenc Ferr.,
Aug. Smičková,
Bl. Tomáš More,
Sv. František,
Pius X.,
František Xav. Paleček,
Žofie Svečinová,
Sv. Jan Křtitel de la Salle.

FILOSOFICKÁ REVUE

Vůdce inteligence z dnešního
myšlenkového zmatku. Roč-
ně 35 Kč, studenti 20 Kč.

SV. VOJTĚCHA

LEGENDA O SV. GORGONIOVI

A KÁZÁNÍ O SV. ALEXEJOVI

PŘELOŽILA SESTRA KATEŘINA

MCMXXXVI

KNIHOVNA REVUE NA HLUBINU, OLOMOUC

SV. VOJTĚCHA

LEGENDA

O SV. GORGONIOVI

Tato legenda o sv. Gorgoniovi a Dorotheovi jest publikována u Boll. Ac. Sanct. Sept. III. pg. 328, jest odedávna všeobecně známa a vyskytuje se v několika opisech. Jest zpracována podle Martyrologia sepsaného Adem z Vienne (An. Boll. XVIII. 1899, pg. 5). O jejím vnošení do konce X. století není pochybnosti.

Nevyřešenou zůstávala otázka autorství.

Avšak koncem minulého století badatel Kolberg (Zeitschr. f. Gesch. Ermlands 1897) našel v knihovně hraběte Metternicha v Kynžvartě v Čechách, pod sign. 20 D 22, kodex s titulem „Legendae Sanctorum“ pocházejícím asi z 12. stol., v němž se nachází v přepise také tato legenda, doprovozená prefací, z níž plyne, že autorem spisu je jakýsi biskup Adalbert. Kolberg, a s ním nejdůkladnější znalec historie albertinské, protestant H. G. Voigt, identifikovali tohoto biskupa Adalberta jako sv. Vojtěcha. K jejich mínění přiklonil se i V. Novotný (České dějiny I., str. 605 a násl.), Podlaha (Č. K. D. 38, str. 441); nejnověji spisovatelskou činnost sv. Vojtěcha dokládá Chaloupecký (Časopis „Bratislava“ 1934). Jest tedy nanejvýš na čase, aby naše veřejnost o důleži-

tém nálezu tomto byla konečně (po osmatřiceti letech!!) řádně informována, a aby se našel odborník, který by autorství Vojtěchovo prokázal nadevší pochybu. Latinský text legendy v celé úplnosti, t. j. i s úvodem pro nás tak důležitým, vyšel jedinkrát, a to jako doplněk díla „Adalbert von Prag“, od výše zmíněného Voigta (Berlín, Westend 1898).

V Čechách a česky vychází tento klenot vůbec po prvé. Úmyslem tohoto vydání nebylo říci s konečnou platností, že autorem spisu je sv. Vojtěch; tomu by musila předcházeti podrobná studie filologická. Avšak můžeme prohlásiti „pro domo“, že o autorství tom přesvědčení jsme, a to na základě následujících historických důvodů.

1. Koncem X. stol. existovali ještě dva biskupové jménem Adalbert. Především arcibiskup magdeburský, otcovský přítel sv. Vojtěcha, od něhož týž dostal při biřmování jméno. Dále biskup Adalbertus z Brescie. První byl starší než sv. Vojtěch († 981), druhý mladší. To by ovšem nerozhodovalo, neboť přesné datum vzniku legendy není známo. Avšak o autorství arcibiskupa mohučského vůbec mluvit nelze. Nebylo by myslitelné, aby svému podřízenému, t. j. biskupu Milonovi, kterému legenda je věnována, psal tónem tak pokorným, jakým je úvod psán. Ostatně o jeho spisovatelské činnosti nemáme vůbec žádných zpráv. — Druhý biskup Adalbert byl literárně činný. Avšak zdá se, že se zaměstnával spíše studiemi filosofickými. Jiné jeho dílo, se kterým bychom tuto legendu mohli porovnat, neexistuje.

2. Naproti tomu jest prokázáno, že se sv. Vojtěch spisováním zabýval. Máme zachované ještě další jeho dílo, totiž kázání o sv. Alexiovi, které vydáváme zároveň a jež ve srovnání s legendou o sv. Gorgoniovi jeví nápadné slohové i obsahové shody.

3. Duch spisu jest veskrze proniknut asketickou touhou po mučednictví, opovržením slávou a marností tohoto světa a touhou po úplném sebeobětování se Bohu, vlastnosti to, kterými právě sv. Vojtěch po celé tehdejší Evropě zářil, a i smrtí svou nad veške-

rou pochybu dokázal, kdežto o obou současných jmenovcích jeho vůbec nic podobného známo není.

4. Z úvodu plyne *slovanská citovost*, touha po přátelském splynutí a laskavém prokazování vzájemných služeb, odevzdávání se druhému do krajnosti. Pro pouhý nedokončený rozhovor s přítelem svatý Vojtěch pátrá, badá a konečně — přes veškeru přetíženost prací — sám usedá a píše celý spis.

5. Rozhodujícím jest dále ono odvolávání se na vlastní *venkovskost*, provinciálnost. Dvakrát praví: „rusticitatis meae opusculum“ a jinde „rusticanae simplicitatis offam“. Nádherymilovný arcibiskup magdeburský, ani italský biskup z Brescie nemohl se oproti nějakému biskupu mindenskému cítiti „venkovskými“. — Tento pocit mohl vzniknouti jen v mysli synka vyrostlého v zemědělském prostředí libickém, uprostřed hliněných a palisádových valů, kde nebylo ani jediné kamenné budovy a kde se žilo životem nanejvýš prostým.

S biskupem Milonem, kterému je spis věnován, setkal se svatý Vojtěch snad na dvoře císařském v roce 993. Pro celkovou charakteristiku osudu Vojtěchova jest zajímavo věděti, že nalezen byl v roce 1890 ještě jeden exemplář opisu legendy o sv. Gorgonioví, který biskup Milo věnoval klášteru v Gorze a který doprovodil dopisem, z něhož plynulo, že Milo sám je autorem spisu! Nevděku za života i po smrti zažil sv. Vojtěch tolik, že samo to by stačilo k mučednictví. Na doklad právě také toto opožděné seznámení české veřejnosti s jeho spisovatelskou činností.

POČÍNÁ ÚVOD BISKUPA VOJTĚCHA (K LEGENDĚ O UMUČENÍ SVATÉHO GORGONIA)

Pana Milona, svaté mindenské¹ Církve pastýře, spolubratra a spoludruha v úřadě biskupském, Vojtěch, jemu oddaný, pozdravuje v Pánu. — Nej příjemnějšími svazky ve svaté lásce a kněžském přátelství jsa s Vámi spojen, chci Vašemu otcovství vlíd-

¹ Minden ve Westfálsku na Vezeře.

ně toto (dílko) přinést za vděk, aby naše spojení, jakoby skliženo, tím pevněji se udrželo. K lásce zajisté dvou (lidí) je zapotřebí, ale jestliže ji činem neosvědčujeme, není to láska ani svěží, ani živá a vlastně ani jméno to jí pak nepřináleží.

Proto prosím, jestliže dílko svojí provinciální neumělostí předkládám Vaší lásce, aby pošetilá snaha moje nebyla v prvním dojmu nechuti (pro neklasickou formu) zaslouženě odmítnuta. (Vím, že Vám) nedávám zajisté dar skvělé výmluvnosti, ale jen venkovské svojí neumělosti sousto s láskou předkládám.

Mluvili jsme spolu o svatém Gorgoniovi (a o tom), zda by se o jeho umučení někde nějaké zprávy mohly nalézt. Zůstala, tuším, též pochybnost, měl-li spoludruha v utrpení. Pročež (poněkud) znepokojován touto věcí, Vás tak blízce se dotýkající,² prohlížel jsem marně mnohé listiny, až s Boží pomocí šťastnou náhodou otevřel jsem jedno kalendarium a na den 5. září, na svátek svatých Dorothea a Gorgonia, ihned jsem připadl. Vše, co tam o utrpení jejich bylo napsáno, žádostivě jsem si osvojil a ve vhodném zkrácení Vaší lásce zaslati určil. Nechť krátké jest vyličení jejich utrpení, ale za to tím větší nechť jest naše k nim úcta.

KONČÍ ÚVOD, POČÍNÁ PŘEDMLUVA

Sluší se, abychom byli dychtívi ve vyzvídání zpráv o utrpeních svatých mučedníků, neboť drahocenná je smrt jejich před očima Páně. Jim naše nevědomost zajisté nijak neuškodí, ale nám ke zlu musí býti přičteno, jestliže tak málo dbáme o poznání toho, co věrně a užitečně vykonali.³ Je známo, že kdož časná utrpení pro Boha snesli a pomocí svaté trpělivosti při úzkostném zápase mučednictví k nebeské slávě se dostali, že podle svědectví sv. Písma

² V diecési biskupa Milona byly chovány ostatky svatého Gorgonia.

³ Jako by tu svatý Vojtěch mluvil prorocky o indolenci k příkladu, který nám sám dal!!

tito spravedliví jako slunce v království Otcově budou se třpytiti. Poslechli božskou výmluvnost, která pravila: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale ducha zabít nemohou.“ Bohem jsouce posilováni, žádná časná muka podstoupiti se nebáli. Svatí mučedníci jsou od nás hlavně proto hodni uctívání, abychom jejich pomocí té slávy, které došli, zasloužili býti společníky. Boje a zápasy jejich (nad sebou samými), budou-li o nich věřící čísti, jsou nejpřednější pobídkou víry, abychom od cesty Boží neodpadli a příklad jejich mocně nás pobízí a napomíná, abychom nelenili pro Boha pracovati.

POČÍNÁ UMUČENÍ SVATÉHO GORGONIA

Za vlády Diokleciánovy propukla taková hrozná bouře proti křesťanům, že nikdo neodvažoval se křesťanem se prohlásiti, aby nepropadl nesnesitelnému mučení. Otec syna, bratr bratra, jestliže tento byl shledán křesťanem, jako nepřitele svého veřejnému vyšetřování vydával, a tak každý jak mohl, schovával se v jeskyních a doupatech, a ani rodičům, ani nikomu ze svých nejbližších, že je křesťanem, neodvážil se přiznati, ani na to nepomýslil. Rovněž ve východních krajinách u Nikomedie trvala taková pohroma na křesťany, jen ještě silnější než obyčejně. Všechny obyvatele k vyhledávání křesťanů, kdekoliv by se našli, císařský zlobný rozkaz jako pražící oheň rozplameňoval. Tehdy svatý Gorgonius, jsa tajně i se svým druhem Dorotheem křesťanem, déle již zůstat ve skrytu nemohl a jako nebeská hvězda zazářil a to, co skrytě konal, hlasitě zjevil.

Byl strážcem císařské ložnice a představeným úřadů, které měly svoje sídlo v paláci. Jemu v úřadě i ve víře roven byl Dorotheus, stejně velkomyslný a u víře odhodlaný. Byli ctitelé Boha vynikající a pravé cesty učitelé a kazatelé a svědkové příhodní. V paláci jako světla zářili a všechny ostatní služebníky-křesťany, aby v Boží víře bděle a svobodně vytrvávali, spasitelným vyučováním napomínali tak výborně, že v nich mohl býti spatřován (jako ztělesněn)

onen žalm Davidův: „Ejhle, jak dobře a vesele jest bratrům spolu obývati.“

Konečně Dioklecián i na své křesťanské sluhy jako lev se vyřítíl a v radním sále paláce dal si připraviti (soudcovské) křeslo, a všechny, které v poutech ve vězení držel, před sebe dal předvésti. (Potom) sochy neboli obrazy bohů dal přinéstí a přikázal, aby (zajatí křesťané) oběť jim rozžehli. Ale (tito) mučedníci, naději v Boha skládající, takovýmto úskokem jako ničemností opovrhli a neustále volali, řkouce: „Bohové jsou ďábelské zplození, Pán nebesa stvořil.“ Proto Dioklecián rozvzteklén kázal některé v měděných kotlích utopiti, jiné dal pověsiti a rozdrásati (drápy šelem), jiné za živa rozčtvrtiti. Jednoho pak, který vytrvaleji a silněji odporoval jeho ztřeštěným (rozkazům), přede všemi ostatními ještě krutějšími mukami trýzniti rozkázal.

Tehdy svatý Gorgonius svobodně a pevně mluvití počal: „Proč, ó císaři divoký a ukrutný, na tomto jediném trestáš smýšlení, které pevným nás všech je majetkem? Proč jemu jen za zločin se pokládá, co od nás všech je vyznáváno? I naše je tato víra, i náš obřad a jednostejného s ním jsme smýšlení! Až dosud, císaři, pro Tebe jsme bojovali, avšak proto nám nyní dovol, abychom Bohu sloužili, od kterého jsme byli stvořeni. Až dosud byli jsme tvoji. Od nynějška, ať chceš nebo nechceš, budeme Boží. Jeho bojovníky jsme se stali a odznaky jeho vojenství jsme přijali. — Vezmi si proto zpět odznaky svých vojenských hodností, abychom tím volněji jen Krista, krále našeho, nyní následovali. (A ty sám) ustaň, bídny, věřiti v nezdravé (přeludy), abys tím nebyl přiveden k mukám věčným! Utrpení, kterými nyní ubližuješ Božím služebníkům, zajisté konec mají, ale ta, (která na tebe čekají), jsou trvalá a konce nemají žádného!“

Toto odhodlané vyznání svatého muže Gorgonia Diokleciánovu mysl v takový zmatek uvedlo, že nevěděl, kam se obrátiti, a rozpálil se nejdivočejším hněvem. Úzkostlivě ovšem u sebe uvažoval, co by

měl počítati s mužem sobě tak blízkým, kterého ve svém paláci tak dlouho choval. Takového muže, kterého bezúhonnost mravu a vznešenost rodu ozdobovala, bylo mu nesnadno ztratiti. Dal si ho tedy (znovu) před sebe přivést i s jeho druhem Dorotheem a lichotnými sliby, aby se k modlám navrátili, je obměkčoval, a že hojnějšími vojenskými poctami budou zahrnuti, jim sliboval. Ale svatí mužové v mysli své útočiště k Bohu berouce, Jemu se svěřili, řkouce: „Milosrdný buď, Bože, nad námi, neboť v Tebe doufáme.“ A obrátivše se k císaři, pravili: „Nechtěj, císaři, marně blouditi a namáhati se, abys nás od cesty Boží odvrátil. Neodpadneme od Toho, pro kterého jsme ustanoveni bojovati. Ty nám časné a tělesné šlechtictví předkládáš, avšak věčné ony odznaky, které duši zušlechťují, ať jest kdokoliv, neznáš, a proto (o ně) nedbáš. Nech si své lichoty, nech si své peníze. Takoví, kteří v hloupé prostotě mysli služebníku slibují podíl na vladařství, nikdy nebudou chyběti.“⁴

(Po těchto slovech) znovu vzplanul hněvem Dioklecián, a rozkázal je spoutané do temného sklepa uvrhnouti, pokud by se nerozhodl, co s nimi má učiniti. Nazítří rozkázal znovu sobě soudnou stolicí připraviti a soudcům a katům s různými mučícími nástroji přijíti. Pak sv. mužové Gorgonius a Dorotheus byli přivedeni doprostřed a vyzváni, aby si hleděli svojí spásy. „Uvažujte — pravil císař — o svém životě a vznešenosti. Buď budete slavně žíti, nebo musíte bídně zahynouti. Jestliže se k životu přiraďte, budou vám mnohé pocty přidány a vždy budete se radovati mezi prvními z nejvznešenějších. Jestliže však smrt si zvolíte, ne obyčejnou, ale tou nejhorší zhynete. Neboť, budete-li tvrdošíjní ve svém vzdoru, buďte ujištěni, že tato urážka bohů musí býti krutě pomstěna!“

Za oba odpověděl svatý Gorgonius: „Kristus, který nás ke své víře povolal, bude nás posilovati svojí

⁴ „Takoví, kteří svědomí svých služebníků chtějí si koupiti, nikdy nebudou chyběti.“ (Volně přeloženo podle smyslu.)

milostí, abychom v mukách neoslábli. Ty pak, synu ďáblův, čiň již dílo svého otce! Kristus stojí před branou, která vítá nás k věčné slávě. Krátce přejdou muka, kterými nás stíháš, věčně však trvati bude slíbená odměna naší bolesti.“

Tehdy poručil je (Dioklecián) na kozelec zavěsiti a biči a důtkami na celém těle bičovati a do masa kůže zbaveného nařízeno nalíti jim ocet se solí. Při tom však svatí mučedníci veselými tvářemi k Bohu vzhlížejíce pravili: „Díky vzdáváme, Pane Ježíši Kriste, který ráčíš nás posilovati v mukách. K Tobě celým srdcem vzdycháme a (žádáme), abychom Tebe co nejdříve mohli spatřiti, neboť patření na Tebe, z kterého se těší andělé, věčně jest nasycení a věčný život. Dočasné to, co končí a bezvýznamné; smrt pak milejší je nám než tento život.“

Když Dioklecián viděl svaté mučedníky Gorgonia a Dorothea v takovémto plesání a radostech, pojala ho veliká úzkostlivost a strach, neboť oni jako by nepociťovali mučení katanů a mezi největšími trýzněmi o Kristu chválami jásali.

Počal přemýšleti, jak jim muka zvětšiti. Avšak oni se stejnou myslí i ty nejsilnější druhy (muk) snášeli a jako by vůbec žádnou bolest necítili, plesali v Bohu. Ocet do ran nalévaný proto trpěli, protože i Kristu na kříži byl nápojem ocet. Sůl v živém mase nasypaná je nebolela, neboť věděli, že solí (při křtu) do nebeské moudrosti byli oblečeni.

Konečně bylo od poradivších se katanů na rozeštěné trnové pruty položeno to, co po všem bičování a drásání z jejich těl ještě zbývalo, a pak nikoliv náhle, ale ponenáhlu dříví bylo zapalováno, aby mučedníků trýzeň tím byla ukrutnější, čím pomalejší byl průtah ohně. Oni však veselou myslí k Bohu obráceni pravili: „Sláva Tobě, Pane, že nás, sluhy své, za oběť živou ráčil jsi vyvoliti. Zápach kouře z našich těl k Tobě stoupá a nás s tebou smiřuje a v rajském sídle (již nyní) nechť jsme přidružení k Tvým sluhům, jejichž příkladu následujeme a do jejichž shromáždění nechť jsme hodni vejíti. Přijmi,

Pane, oběť utrpení našeho, a příjemně ať vůně její stoupá vzhůru k Tvé božské velebnosti. Tobě, Pane, dík, jestliže vydržíme, naše chyba, jestliže v mukách pochybíme. Pamatuj, Pane, na křehkost naši a milosrdenství Tvé nás v tomto utrpení posiluj! Ať nás pozdvihne pravice Tvá a proti ďábla pokušením nás ochrání. Pospěš, Bože, pomoz nám a pro jméno své nás vysvobod!“ — Když se domodlili tuto modlitbu, ochladl všechn žár ohně a tvář blažených mučedníků jako jas slunce zazářila, a zdálo se, jako by leželi na květinovém lůžku, bez jakýchkoliv muk a bolestí. Znovu pak tím posilnění, k nové modlitbě byli přivedeni a pravili: „Spasil jsi nás, Pane, od těch, kteří nás urážejí, a zahanbil ty, kteří nás nenávidí. Zahlaď, Pane, všechny zlé konající, neboť tys spása všech v Tebe doufajících.“

Toto pravíce, na hranici z prutů se zdvihají a přítomné věřící, dosud ze strachu tajné křesťany, zápas jejich a utrpení v lepším díle posiluje a povzbuzuje. Znovu pak počnou mučedníci k Bohu žalmy zpívati: „Dobré jest doufati v Pána, lepší než vladařům důvěřovati.“

Tehdy Dioklecián, vida se přemožen vytrvalostí mučedníků a nic (čím by bolest jejich zvýšil) nemoha nalézti, vynesl rozsudek, že Gorgonius a Dorotheus, jakožto rouhači proti bohům a rebelové proti císaři, mají býti ihned oběšeni. Kterí pak od katanů na popraviště byli vyvlečeni a obdrževše malou lhůtu, k Bohu se modlili: „Dík a sláva Tobě, Pane Jezu Kriste, který jsi nás až po tuto chvíli posiloval. Nyní již jen po Tobě vzdycháme, a co nejdříve žádáme si viděti Tvoji slávu. Ukonči již, Pane, zápas náš, neboť do rukou Tvých poroučíme ducha svého.“ Dokončivše, bdělým a věrným křesťanům, kteří byli přítomni, polibek míru a spásy dali, od katanů byli spoutáni a oběšením ukrutně se světa sprovozeni.

Po jejich blaženém skonání neblahý Dioklecián rozkázal, aby jejich těla byla hozena psům. „Aby si křesťané s mrtvolami jejich nepohrávali a nás urážejíce, z rebelů nečinili mučedníky. Necht zmizí zlo-

řečenci v psích tlamách a nechť jsou rozneseni po všech cestách, aby nemohli býti nalezeni.“

Ale daleko jinak se stalo, než hrozný tyran ve své zlobě zamýšlel. Hned v noci křesťané těla jejich od vlků a psů nedotčená chvatně odnesli a s důstojnou poctou pohřbili.

A (od té doby) k chvále a slávě Kristově prokazují oni nespočetná dobrodiní a (hlavně) při posedlosti ďáblem, ale i jiných nemocech, pomocí jejich božské dějí se zázraky, aby všem bylo jasně zřejmo, jak veliké byly zásluhy těchto mučedníků a jak záslužné u Božské dobrotivosti.

Po uplynutí několika let tělo svatého Gorgonia do Říma bylo přeneseno a uloženo na cestě Latinské, mezi dvěma vavříny, a zde důstojně uctíváno. Velké dobro učinil ten, který těla jejich po smrti rozloučil, všem věřícím. Neboť jeden nyní ochraňuje Řecko,⁵ druhý svatou Církev římskou. Ať jsou těla rozdělena, zásluhy obou, jestliže u jednoho hrobu se modlíme, jako by (v něm) oba byli přítomni, se spojují.

V pravdě, podivuhodný (jsi), Bože, ve svatých svých, který služebníků svým tolikrát dobra propůjčuješ! Dorotheus v Řecku je vzýván o pomoc, Gorgonius v Římě se ukazuje pomocníkem a jestliže Římané pláčou u hrobu Gorgoniova, neschází ani pomoc a souhlas Dorotheův.

Po uplynutí dlouhého času ostatky svatého Gorgonia byly Grodegandem, biskupem metským, přeneseny do kláštera v Gorze.⁶ Odtud pak, když křesťanství se šířilo, část jejich do Saska se dostala, kde též svatý Gorgonius i s přítelem svým Dorotheem národ saský a církev⁷ mindenskou ochraňují.

Pročež nechť zásluhami svatých mučedníků chválen je Bůh na Sioně, který živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

⁵ I tato sympatická zmínka o Řecku svědčí o autorství Vojtěchovu, neboť nejnovější badání ukazuje stále více k tomu, že svatý Vojtěch nebyl proti Východu nepřátelsky zaujat.

⁶ Město na Moselle.

⁷ T. j. diecesi.

SV. VOJTĚCHA

KÁZÁNÍ

O SV. ALEXEJOVI¹

V DEN SVÁTKU NAROZENÍ SV. ALEXIA VYZNAVAČE

Čtení sv. Evangelia podle sepsání sv. Matouše: „Za onoho času řekl Šimon Petr k Ježíšovi: Pane, hle, opustili jsme všechno a následovali Tebe, jakou tedy odplatu vezmeme?“

Počíná se kázání ctihodného Vojtěcha, biskupa a mučedníka:²

¹ Tento nepochybný spis sv. Vojtěcha vychází v českém překladě po druhé. Po první se tak stalo před 40 lety (1885) v časopise „Blahověst, čili Hlasy katolické“, které vydával dr. K. Vondruška, farář u sv. Havla. Jest tedy toto naše vydání jubilejní. Bohužel! Je to přímo neuvěřitelné, že tento klenot duchovní četby není znám národu. „Blahověst“ vycházela v nepatrném nákladu, a dnes je širším kruhům zcela nepřístupna. Ve světové literatuře vyšel několikrát. Především v Acta Sanctorum Jul. t. IV. p. 257; u Migne Patrol. s. I. 137. col. 895. vyšla část druhá, jednájící o životě sv. Alexe. Celá homilie vyšla v německém překladu Hipnerově v „Pastoralblatt für die Diözese Ermland“ XXII. (1890). Latinské vydání celého textu opatřené poznámkami nalézáme v dodatku knihy Voigtovy „Adalbert von Prag“ z r. 1898.

² Původní text nalézá se v pergamenovém codexu (Cod. CIX.) v klášteře montecasinském. Jest psán mnichem Grimo-

Slyše³ od Pána Petr, že bohatý nesnadno vejde do království nebeského, a věda, že on i spoluúčedníci úplně opovrhli rozkošemi klamného světa, chtěl věděti, v jakou mohou doufati odměnu ti, kteří se světa odřekli. A řekl proto Pánu: „Hle, opustili jsme všechno a následovali Tebe, jakou tedy odplatu vezmeme?“ Zřejmě klada důraz nejen na to, že vše opustil, ale hlavně na to, že následuje Pána.

Lze dovoditi podle Platona, Diogena a jiných filosofů, že jest pošetilé pro marnou oslavu smrtelníků zašlapati dary tohoto světa, jestliže se při tom necílí k věčnému životu. Pošetilé by bylo namáhati a sužovati se bez naděje na budoucí pokoj a mír. Dokonale činí jen ten, který prodá vše, co má, rozdá chudým a následuje Krista. Má poklad v nebi z něhož neubývá. Proto dobře Kristus řekl takovým v odpovědi Petrovi: „Amen, pravím vám, že vy, kteří jste mě následovali, při znovuzrození, až bude syn člověka seděti na stolci velebnosti své, i vy budete seděti na dvanácti stolcích a souditi dvanácte kmenů izraelských.“

Učil, že kdo v tomto životě pracujeme pro slávu Jeho jména, při znovuzrození v odměnu máme doufati, až totiž do života věčného budeme zmrtvýchvstáním znovuzrozeni, my všichni, kteří jsme do tohoto prchavého života byli smrtelně zplozeni.

A naprosto spravedlivé jest, aby ti, kdož lidskou slávu zde pro Krista zanedbali, tam od Něho jedinečně byli oslaveni a jako soudcové lidského konání spolu s Ním tam usedli, aby ti, kteří od následování Jeho stop žádným způsobem nemohli býti odtrženi, dospěli s Ním až na vrchol moci, až k moci soudcovské.

aldem, diakonem, langobardským písmem a pochází nepochybně z XI. stol. Autorství sv. Vojtěcha jest dosvědčeno nadpisem: Omilia Venerabilis Adalberti Episcopi et Martyris.

³ Kázání sestává ze dvou částí. První je výklad na evangelium sv. Matouše 19, 27. a jest téměř doslovně převzata z kázání Bedova o sv. Benediktovi. (Migne s. l. 94 col. 224 s. s.) Druhá část je aplikací tohoto textu na životopis sv. Alexeje.

Nikdo se nedomnívej, že jen na dvanácte apoštolů, (neboť za zběhnuvšího Jidáše zvolen byl Matouš), tato slova se vztahují, právě tak, jako není jen dvanáct kmenů izraelských, které mají býti souzeny. Vždyť kmen Levi, který jest třináctý, zbyl by nesouzený a Pavel, třináctý apoštol, nemohl by býti zbaven úkolu soudce, když sám praví: „Nevíte-li, že i anděly souditi budeme?“

Jest nutno si uvědomiti, že všichni, kteří podle příkladu apoštolů všechno opustili a následovali Krista, budou budoucími soudci. tak jako veškeré smrtelné pokolení (nejen někteří) bude souzeno. Číslem dvanáct totiž naznačuje se v Písmě často úhrnnost, tak jako tentokráte na příklad počtem dvanácti soudných stolic apoštolských celkový počet soudících, a kmeny izraelskými všeobecnost souzených.

Dále je z toho dlužno vyvoditi, že budou na soudu dva druhy vyvolených. Jedni, kteří opustili vše a následovali Ho, jak se o nich na tomto místě mluví, kteří budou souditi s Pánem. Druzí, kteří budou souzeni, protože sice vše neopustili, ale z toho, co měli, dávali denní almužnu Božím chudým. Proto uslyší na soudu: „Pojďte požehnaní Otce mého a vejďte do království ustanoveného pro vás od stvoření světa. Lačněl jsem a nakrmili jste mě, žíznil jsem a dali jste mi píti“ atd.

Ostatně již i dříve to Pán připomněl, když bohatci, tážícímu se, co má činiti, aby měl život věčný odpověděl: „Chceš-li do života vejíti, zachovávej přikázání.“ Tedy, kdo přikázání zachovává, do Života vejde. Kdo však nejen přikázání zachovává, ale i radou Páně o pohrdnutí bohatstvím a požitky tohoto světa se řídí, nejen věčně živ, ale také životy ostatních s Pánem bude souditi. A tak budou na soudu dva druhy dobrých.

Ale i zavržených budou dva druhy. Jedni, kteří poznávše tajemství, skutky víry křesťanské konati zanedbávají a kterým bude řečeno: „Odstupte ode mně, zlořečení, do ohně věčného, který připraven

jest pro vás od ďábla a andělů jeho.“ Druzí, kteří víru a tajemství Kristovo dosud nepřijali, anebo odpadlictvím ztratili, o nichž se praví: „Kdo nevěří, již odsouzen jest, neboť nevěří v jednorozeného Syna Božího.“ Takoví, protože ani slovo Kristovo ctíti nechtěli, ani hodni nebudou slyšeti Jeho slova soudcovská, jimiž by byli pokáráni. Ti vejdou na soud jen proto, aby s těmi, kdož budou souzeni, se skutečnými hříšníky, do věčného zatracení byli poslání.

Toto vše se strachem a chvěním si připomínáme, ale raději ovšem nejkrásnějším slibům našeho Spasitele nasloucháme! Vidíme, že je pln milosti a dobroty, že svým následovníkům nejen odměnu života věčného, ale i v přítomnosti poskytnouti slibuje výjimečné dary. „A každý — praví — kdo opustí domov svůj a bratry, nebo otce a matku, manželku a děti i pole svá pro jméno mé, stonásob víc najde a život věčný míti bude.“ Kdo se odřekne pozemských citů a majetku pro uřednictví Kristovo, kdo více bude prospívati v Jeho lásce, tím více najde těch, kteří ho budou přijímati s hlubokou láskou, a bude se radovati z toho, že ho mohou podporovati tím vším, co mají. Nalezne mnoho oddaných spoludruhů v způsobu života i ve vyznání (smýšlení), kteří ho jako chudáčka Kristova ve své domy přijmou a bude jim bližší než manželka, matka, bratr a syn tělesný a bude oblažen a zahřát jejich láskou. Neboť praví-li se stonásobně, neomezuje se tím počet, ale naznačován je souhrn a dokonalost těch věřících, kteří si navzájem slouží.

Kteroužto věc, drazí bratří,⁴ i sami na sobě jsme poznali, když pro nezbytné nějaké záležitosti kamkoliv krácejíce, všude vlídné kláštery, jako by to naše vlastní domy byly, našli jsme otevřené a vel-

⁴ Toto kázání složil sv. Vojtěch nepochybně v Římě, a to při druhém pobytu v klášteře sv. Alexeje na Aventinu r. 994. Tehdy byl ustanoven převorem a jako takový měl povinnost pronášeti slavnostní promluvy k spolubratřím na místě opatově.

mi mnohé v poslušnosti a nejupřímnější zbožnosti nám blízké bratry jsme uviděli.⁵

Zvláště pak na příkladě blahé paměti otce našeho Alexeje, jehož smrti památku dnes⁶ slavnostně uctíváme, vyplnění všech těchto evangelických slov dokonale jest viděti.

Opustil vše co měl a následoval Krista, opovrhnul vším, otcem, matkou a snoubenkou, láskou tělesnou a služebnictvem. S velkou námahou přemohl vlny mořské a přeplavil se do Edeny Sýrské, kde dlouho se učil způsobu dokonalého života, pohrdati světem a svoje tělo umrtvovati snášením nespravedlností a pohrdání, hladem a žízní, zimou a nuzotou a Krista celou silou a žádostí následovati. Věděl, že v Evangeliu Kristus řekl: „Neodřekne-li se kdo všeho a nebude-li mne následovati, nemůže býti mým učedníkem.“

Když dlouhý čas v plnění této rady Páně se cvičil, bylo jeho konání zjeveno lidem božským hlasem a tu on, aby nepodlehł hříchu touhy po marné slávě, ustanovil odtud odejítí a chtěl použití příležitosti, aby se skryl na Tharsu. Při tom však vůlí Boží násilím (bouří) byl navrácen do vlasti.⁷

Od otce a matky byl, jak víte, přijat jako ubohý žebrák a ve vlastním domě jako poutník přebýval. Jaká byla jeho vytrvalost, jak veliká trpělivost! Kdo by mohl vylíčiti, jaké bouře a jaká vlnobití (citů) v klenbě svých svatých prsou nosil, když viděl otce pro ztrátu sebe sama zničeného, když slyšel matku dnem i nocí kvíleti. Viděl vlastní otroky zahrnuté vší dobrotou a v drahocenných šatech a sa-

⁵ Toto místo svědčí o osobní zkušenosti, která v tomto směru u sv. Vojtěcha byla tak bohata.

⁶ 17. července.

⁷ To jest zpět do Říma. Sv. Alexius byl synem vznešeného Římana Eufemiana, narodil se v poslední čtvrti V. století. Uprchl z otcovského domu, žil jako chrámový žebrák v Assisi, později (po 17 letech) se vrátil do Říma a žil po dalších 17 let pod schodištěm svého otcovského domu, nikým nepoznán, v úplné, naprosté chudobě. Teprve umíraje napsal list, v němž se dal poznati.

ma sebe všemi opovrženého. Snášel potupy a výsměch jejich, jako by již byl zcela odumřel světu a jediné duchem Kristovým žil. Neboť jakým způsobem byl by mohl, jsa dosud spoután tělem, snést taková utrpení, kdyby jeho srdce nebylo bývalo uvnitř rozhořené láskou? Ale všechno to tak zařídila prozřetelnost božská, aby jeho sláva vzrostla a nám aby byl dán k následování příklad trpělivosti.

Jest vám známo, bratří, jakou slávu si u Boha zasloužil touto ctností, když božským hlasem byl pojmenován „člověk Boží“ a⁸ když, jak se praví, jeho modlitba za usmíření všech hříchů lidu římského byla vyslyšena. Jen za převeliké zásluhy takto byl pojmenován, neboť i prorokové syny lidskými a ne Božími od Pána jsou jmenováni a jen on má privilegium „člověkem Božím“ slouti. Jako nad všechny ostatní jedinečný bojoval boj, tak také zvláštním jménem od Pána zasloužil si býti pojmenován. Když tělesným sňatkem opovrhl, božskou láskou jsa rozničen — zasloužil si ve stanu Páně býti zasnouben a připočítán mezi voje nevinných oveček, které zpívají píseň novou před trůnem Boha a Beránka. To jsou panicové, kteří s ženami nebyli zasnoubeni a následují Jeho, kamkoliv jde. Zaslouženě byl učiněn „člověkem Božím“, chrámem Božím, hostem Krista, obydlím Ducha sv. Právem se říká, že byl vyslyšen, když se za Řím modlil, ten, který v Římě jedinečný život vésti se snažil. A dobře k němu se hodí řeč Páně, pravící: „Kdo opustí manželku a děti pro jméno mé, stokrát více přijme a život věčný míti bude.“

Neboť množství synů, které tělesně míti v čase opovrhnul, nyní v těchto (mniších) duchovně a stonásob přijal. Stonásobný počet, jak často bylo řečeno, úplně obrazně ukazuje.

Nám pak nemělo by býti dovoleno slouti ani slu-

⁸ Legenda vypráví, že, když zemřel, uslyšeli Římští v nejbližší neděli v chrámě hlas: „Hleďte člověka Božího, který v pátek zrána ducha Bohu odevzdal, aby se modlil za Řím.“ Stalo se tak za papeže Inocence.

hy jeho, ale přece synové jeho jsme, neboť nás v tento dům svůj⁹ shromáždil a mnišskými sliby, zbožný Boží orodovník, přijal! Nás všechny, tělesnými rodiči na různých místech zrozené,¹⁰ nepřestává opatrovati jako rodinu, spoutanou svatými sliby. Jsme jeho synové, jestliže napodobíme jeho ctnosti jeho cesty se držíme a nevykrucujeme se z trpělivosti, kterou sám na sobě ukázal.

Pročez je nezbytno, drazí bratří, abychom jako dobří synové takového otce hodní, příklad jeho svatého života velmi se přičiňovali následovati, aby nás od tohoto otce žádné lákadlo duše nebo těla neodvolalo. Neboť i my sami, kteří jsme tělesné city a pozemskou podstatu opustili a pro zálibu v obcování s anděly tělesnou lásku a plození potomstva si zošklivili, od krále nebes a ze společnosti svatých předně v přítomnosti stokrát více ctností duchovních dostáváme, v budoucnu pak věčný život přijmeme.

A abychom toho dosáhli, s celou myslí žádejme od otcovské lásky a pomoci Onoho, jehož památku dnes slavíme!

Nechť nám dá důvěru, že nám vše vyprosí! Vždyť slíbil, že bude vyslyšen, když se bude modliti za římské. Ten nejvyšší, který připomněl, že máme si přímluv světcových vyžadovati, pro jeho zásluhy, nechť nás vyslyší. Který ve třech osobách a v jedné podstatě žije a kraluje na věky věků. Amen.

⁹ Tělo sv. Alexeje bylo pochováno v basilice sv. Bonifáce, která s domem Eufemianovým sousedila a kterou vystavěla před r. 320 sv. Aglaa. Od tohoto pak času nazýval se kostel sv. Bonifáce a Alexeje. Před r. 970 Sergej, arcibiskup damašský, našel tuto basiliku ve špatném stavu. Vyprosil si od papeže Benedikta VII. dovolení, aby ji směl znovu vystavěti a z paláce Eufemianova zřídil při ní klášter pro benediktiny a basilány. Tak se stalo, že v „otcovském svém domě“ sv. Alexius shromáždil stonásobnou svou rodinu duchovní.

¹⁰ Také toto místo poukazuje na osobní zážitek spisovatelův.

SV. VOJTĚCH: LEGENDA O SV. GOR- GONIOVI A KÁZÁNÍ O SV. ALEXEJOVI

Přeložila sestra Kateřina. Vyšlo jako 22. svazek
Edice Krystal, Knihovny revue Na hlubinu. Vy-
tiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské,
spol. s ruč. obm. v Olomouci v květnu l. P. 1936

IMPRIMATUR: Dr. Joannes Martinů, Vicarius generalis.
Olomucii, die 2. Decembris 1935. Nr. 19940.

PŘEKLAD SUMMY
SV. TOMÁŠE AKV.

Veledílo katolické myšlenky,
z největších knih světových
dějin vůbec. Vychází již 4. rok.
Roční předplatné na 5 dávek
po 8 arších jest 35 Kč,
studenti 20 Kč.

EDICE KRYSTAL

knihovna revue Na hlubinu
doplňuje hodnotnými kniha-
mi práci časopisů.

Newmann, Bůh a já. II. vy-
dání 10 Kč.

Bernadot, Od Eucharistie
k nejsv. Trojici. II. vydání
(poslední výtisky) 5 Kč.

Durych, Zdrávas Královno.
(Poslední výtisky) jen vá-
zané 10 Kč.

Manning, O duchu sv. 12 Kč.

Hejčl, Týden Ducha sv. 5 Kč.

Durych, Utěšitel nejlepši 7 Kč.

Gillet, Výchova charakteru,
III. vyd. 10 Kč.

Pecka, Skryté paprsky
9'60 Kč.

Habáň, Sexuální problém
7 Kč.

Krlín, Knihy pro katolíka
10 Kč.

Kalista, Z legend českého
baroka 9'50 Kč.

Cojazzi, P. G. Frassati 16 Kč.

Sv. Tomáš, Dokonalý duch.
život 6 Kč.

Kalista, Sv. Prokop 3 Kč.

Leseurová, V náručí Božím.
10'50 Kč.

Rozebráno: Lefevre, Základy
liturgie. Rolle, Oheň lásky.
Dlouhá, Bl. Anežka Česká.
Grignon, Tajemství Mariino.